

Undersøkelse av grus til Østfoldbanen.

I nærheten av Mysen ligger to private grustak nemlig Brødremoe og Østereng. Grustakene som ligger like ved siden av hinanden tar grus fra samme moræneavleiring, den store og mektige Monamoræne.

Jernbanen kjøper for tiden grus fra Brødremoen. Det annet grustak var ikke i drift. Der blev tatt endel prøver for å søke å konstatere om der var nogen vesentlig forskjell på grusen i de to grustak og dessuten for å få undersøkt grusens kvalitet.

De fleste prøver er tatt fra Brødremoen grustak som var i drift og hvor det derfor var lettere å få tak i prøver.

Brødremoen grustak.

Sikteprøve fra to oplastede jernbanevogne. Alle prosenter i vektsprosent.

Kornstørrelser:

20	-6	mm.	6.4 %	100.0
6	-2	"	9.0 "	93.6
2	-0.6	"	34.1 "	84.6
0.6	-0.2	"	38.7 "	52.5
0.2	-0.06	"	11.1 "	11.8
<	-0.06	"	0.7 "	0.7
tilsammen			100.0 %	

Prøver fra:

<u>Kornstørrelser</u>	1. Nordre Arbeidssted	2. Vestre Arbeidssted	3. Søndre Arbeidssted
20 - 6 mm.	8.4	8.4 %	13.5 %
6 - 2 "		8.3 %	9.0 %
2 - 0.6 "		29.6 %	23.1 %
0.6 - 0.2 "		40.0 %	37.4 %
0.2 - 0.06 "		11.9 %	16.5 %
< - 0.06 "		1.8 %	0.5 %
Tilsammen	100.0 %	100.0 %	100.0 %

Gjennemsnitt av 1, 2 og 3.

Kornstørrelser:

20 - 6 mm.	13.8 %	100.-
6 - 2 "	9.4 %	86.2
2 - 0.6 "	25.6 %	76.8
0.6 - 0.2 "	39.0 %	51.2
0.2 - 0.06 "	11.6 %	12.2
< - 0.06 "	0.6 %	0.6
Tilsammen	100.0 %	

} Såvidt brukbar, fønngt fin sand.

Denne viser så omtrent den gjennemsnitlige sammensetning av grusen fra dette grustak.

Østereng grustak:

Her er kun et angrepssted hvorfra blev tatt prøve nedentil og høiere op i grusveggen. Disse blev slått sammen og prøven kan betraktes som en tilnærmet gjennemsnittsprøve.

Kornstørrelser:

20	-	6	mm.	13.4	%
6	-	2	"	4.6	%
2	-	0.6	"	34.4	%
0.6	-	0.2	"	45.6	%
0.2	-	0.06	"	1.9	%
<	-	0.06	"	0.1	%

Tilsammen 100.0 %

} Brukbar, bedre enn Brødremoen.
Mangel for sand.

Sammenligner man med gjennemsnittsprøven fra Brødremoen grustak må denne fra Østereng sies å være litt bedre. Imidlertid er jeg tilbøelig til å tro at man ved en mer systematisk og omfattende prøvetaking vil komme til at grusen i begge grustak praktisk takt er av samme kvalitet.

For grus som skal anvendes til ballast er materialet over 0.6 mm. i kornstørrelse av størst betydning når dette opad er begrenset til ikke å inneholde sten over 20 a 25 mm. Videre må mengden av de fineste korn < 0.06 mm. helst ikke overstige 2 a 3 %.

Grusen fra begge ovenomtalte grustak inneholder så lite grovmateriale at den blir å betegne som en dårlig ballastgrus og burde hels ikke brukes.

Oslo den 26 oktober 1937.

A. G. Rosenvold

NORGES STATSBANER
GEOTEKNIK KONTOR

Brödremoen og Østereng grustak,
Østfoldbanens østre linje, km ca. 37,5.
Gk 747,0 - 747,9.

Mellan Slitu og Mysen stasjoner på Østfoldbanens østre linje har jernbanen sidespor til de 2 private grustakene Brödremoen og Østereng, se tegning Gk 747,0. Så vel jernbanen som andre har her gjennom tidene kjøpt grus til forskjellige formål; i dag er det bare Østereng grustak som er i drift. Jernbanen kjøper her ballastgrus til vedlikeholdsarbeider for strekningen Ski-Kornsjö, omfattende så vel vestre som østre linje, tilsammen ca. 250 km lengde.

Man er på forhånd klar over at grusen fra disse feltene ikke er av aller beste sort til ballastgrus, man anser den for å være for finkornig, og det klages over at en del av finmaterialet blåser bort. Man er imidlertid stort sett forhøyd med denne grusen, og man vet heller ikke om noen mulighet for å finne bedre ballastgrus for Østfoldbanen.

I dag er det bare Østereng grustak som er i drift, og det er blitt fremstilt som em det nedlagte Brödremoen grustak er tömt for tjenlig ballastgrus. Under befaringen den 6/1.1949 sammen med baneinspektören og banemesteren ble det uttalt ønske om en alminnelig undersökelse av grusforekomste. Av spesiell interesse ville det være å få en oversikt over om det finnes andre muligheter enn det eneste og noe ensidig angrepspunkt i Østereng grustak, f. eks. i det nedlagte Brödremoen grustak eller på jernbanens egen grunn. Eieren av Østereng grustak har i dag faktisk en monopolstilling.

En kort historikk kan ha sin interesse. Brödremoen grustak eies av G. Lund, Slitu, og har hatt 2 angrepsteder, på tegning Gk 747,0 merket med A og B. Grustak B ble brukt til Vammaanlegget i 1907-10, N.S.B. har bare hentet en ubetydelig mengde grus her.

Riksveiens beliggenhet like ut til kanten av skråningen hindrer ytterligere grustaking. Grustak A ble påbegynt i ca. 1915 av Solbergfossanlegget. Fra dette stedet er det senere levert betydelige mengder grus til N.S.B. og sist i 1940 da grustaket ble nedlagt. Grusen ble ført på

trallebane under en bygdevei frem over lastebukk til jernbanens sidespor. Lastebukken er siden den tid ikke vedlikeholdt.

Brödremoen grustak eies av P. O. Svoor, Mysen. Fra området merket C er det kjøpt grus til utvidelse av Oslo Ø., og her er grusen tatt ut helt inn til riksveien. Østfoldbanen får i dag grus fra stedet merket med D. Grusen lastes opp i vagger og går på trallebane under bygdevei frem til lastebukk ved jernbanens sidespor. Prisen er for opplastet vogn a ca. 7 m³ kr. 6,00 (1949), men jernbanen betaler da i tillegg omkostninger til avdekning og til vedlikehold av materiell og utstyr i grustaket.

Grusundersökelsen er lagt an på følgende måte. På steder hvor det er adgang til fortsatt grustaking er det lagt profiler. I disse profilene er det tatt representative prøver av den naturlige avsetning enten fra udekket skråning eller hvor skråningen er dekket av uvedkommende masser fra bunden av tilstrekkelig dyp grøft. Prøvene er så siktet i laboratoriet og etter kornstörrelsen har de som ballastgrus fått betegnelsen: meget god, god, brukbar eller ubrukbar. Korngraderingen utgjør bare en side av vurderingsgrunnlaget for ballastgrus. Like viktig er de enkelte korns slitestyrke

Vanligvis er det også av betydning å bedømme mengden av stein større enn ca. 3 cm, dvs. stein som ikke kan gå med i ballastgrusen, dessuten mengden av avdekningsmasser.

Laboratoriebehandlingen av prøvene er gjengitt som siktekurver på tegning Gk 747,1 til 747,5. Resultatet, dvs. klassifiseringen etter kornstörrelse som meget god til ubrukbar ballastgrus, er overført til profiltegningene Gk 747,6 til 747,9.

Man tar først for seg tegning Gk 747,9, profil IV fra Östereng grustak, som er lagt over det eneste sted hvor det i dag tas grus. Nederste ca. 5 m i skråningen har fått betegnelsen ubrukbar ballastgrus idet den består overveiende av grov og fin sand. Den er helt fri for kvabbmasser eller andre skadelige masser. En ca. 1 m tykk rand beliggende ca. 13 m oppe i skråningen er meget god ballastgrus, og for øvrig er grusen i skråningen brukbar ballastgrus. Sams masse får følgelig etter korngraderingen betegnelsen brukbar eller helst brukbar +. Den inneholder for lite grovt materiale, virkelig gruskorn, og for meget sand. På den andre siden inneholder den svært lite av den finkornige mosand-

gruppen, og den er absolutt fri for kvabbmasser. Kornmaterialet er slitesterkt, og det er usedvanlig lite stein som må sorteres ut. Resultatet blir en lett vanngjennomslippelig ballastgrus hvor skinnegangen må antas å stå godt, samtidig som den er lite utsatt for slit fra pakking og frost. Det er lett å forstå at den eneste virkelige innvending mot denne grusen er et forholdsvis stort svind på grunn av sandflukt. Men sandflukten må her være vesentlig mindre enn f. eks. i Østerdalsgrusen.

Til sammenlikning er lagt et profil over skråningen innerst i det foreløpig nedlagte Brödremoen grustak, men hvor det er mulighet for å gjenoppta driften. Profilets beliggenhet ved A fremgår av tegning Gk 747,0 og resultatene av de undersøkte prøver er vist i profil II på tegning Gk 747,7. Under nedraste masser, som ikke er urene, består den naturlige avsetning av masser som får betegnelsen så vel god brukbar som ubrukbar ballastgrus. Gjennomsnittsmassen får betegnelsen brukbar eller helst brukbar +. Det er her ingen skadelige kvabbmasser og steininnholdet er ubetydelig. Man kan slå fast at gruskvaliteten i Brödremoen grustak ved A ikke er dårligere enn i Østereng grustak ved D.

Den gjenliggende ryggen mellom A og B i Østereng grustak har en meget gunstig beliggenhet og kvaliteten er undersøkt i profil I gjengitt på tegning Gk 747,6. Den naturlige avsetning består her av grus som får betegnelsen god ballastgrus, og grusen er her følgelig grøvre og bedre enn på de 2 tidligere omtalte stedene. Dessverre ligger det øverst på ryggen 4 a 5 m deponerte avdekningsmasser, og dette er antakelig årsaken til at de underliggende grove grusmassene ikke er blitt tatt ut. ^{Av} Avdekningsmassene kan vel i alt utgjøre ca. 6000 m³, og de består hovedsakelig av grus tilblandet matjord og trerötter og kan neppe brukes til annet enn utfyllingsarbeider. De utgjør imidlertid så liten del av den hele grusryggen og ligger så gunstig til at det bør overveies å flytte massene. Hvis ikke avdekningsmassene kan tas ut til ett eller annet formål, synes det å være gode betingelser for å skyve dem ut med bulldozer over i det nedlagte grustak B, og sørlig skulle det da bli aktuel for den nordligste ca. 80 m lange del av avdekningsmassene. Ved å skyve vekk disse ca. 3000 m³ avdekningsmasser kan man få tak i store mengder førsteklasses ballast grus i den gjenliggende ryggen, samtidig som man med tiden får bredere

angrepsfront ved A.

På tegning Gk 747,6 fremgår det av venstre del av profil I og av profil III at det i vestre del av Brödremoen grustak ikke er mæséer som egner seg som ballastgrus.

På tegning Gk 747,9 er til sammenlikning tegnet opp midlere sikteturver for prøver fra profilene I, II og IV. Det ses at grusen i profil I, lagt over den gjenliggende ryggen mellom A og B, er vesentlig grövre enn grusen så vel i profil II ved A og profil IV ved D.

Sikteturvene for grusen på de 2 siste stedene faller praktisk talt sammen.

Eieren av Brödremoen grustak har overveiet muligheten av å senke arbeidsplanet og ta grusen ut i tunnel under bygdeveien på ca. kote 130 som vist på tegning Gk 747,7, profil V. Men har ikke materiale til å bedømme gruskvaliteten ved senkningen. Den ene prøven tatt under arbeidsplanet i profil II på tegning Gk 747,7 og som viser ubrukbar ballastgrus er neppe representativ for et større område.

Man kan merke seg at grusen i profil V på samme tegningen, dvs. grusen i skråningen ut mot jernbanens sidespor er fullt brukbar ballastgrus og at den er noe grövre enn ved A og D. Imidlertid er grusen her tatt ut helt inn til bygdeveien.

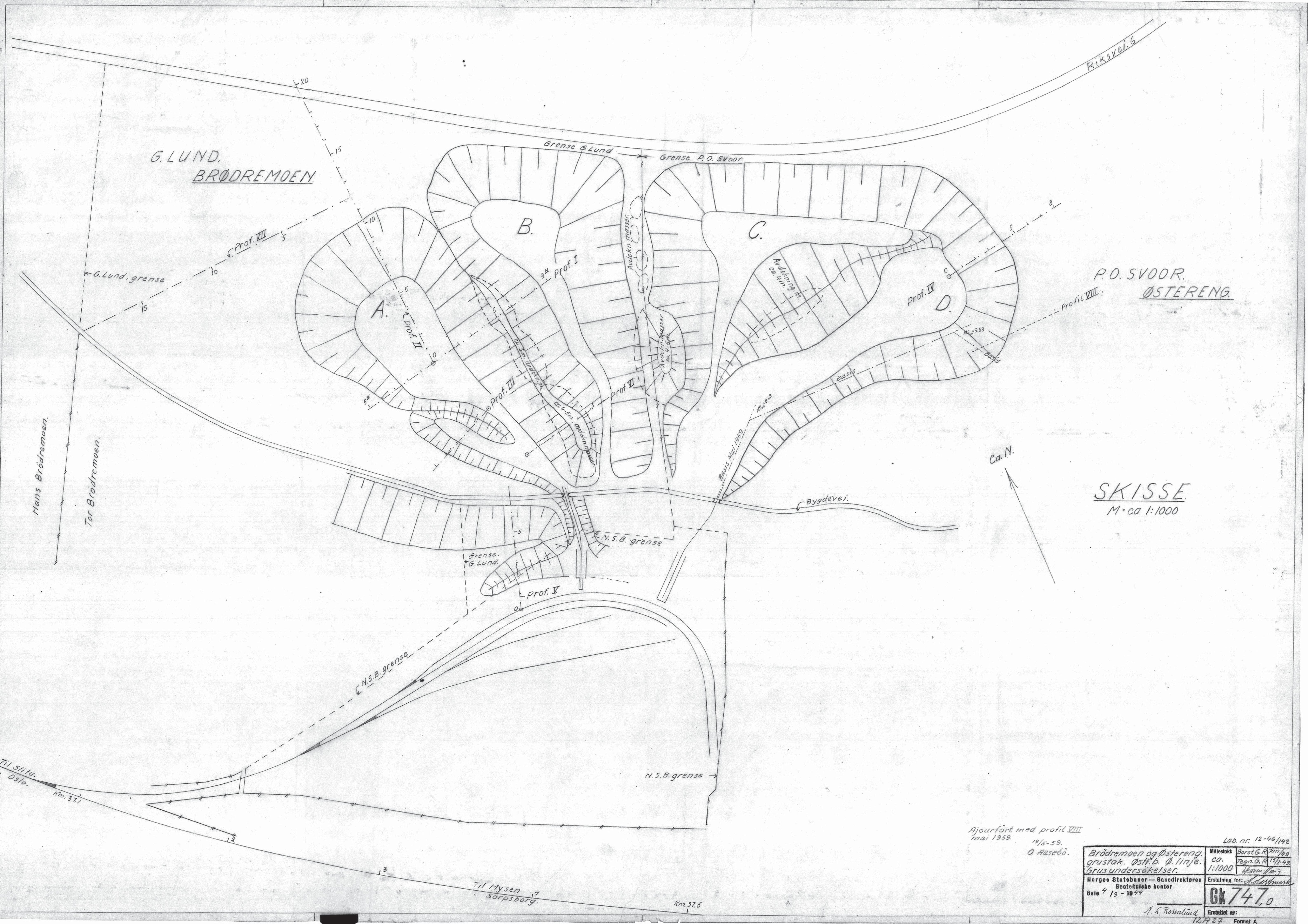
Man mener å kunne trekke følgende konklusjon av undersökelsene.

1. Grusen som i dag tas i Östereng grustak ved D, er sandig og noe for finkornig som ballastgrus. Men den er lett vanngjennomslippelig og er et forholdsvis solid underlag for skinnegangen. Dens største fortrinn er at den i motsetning til grusen i flere av jernbanens egne grustak er slitesterk. Nödvändig fornyelse av ballastgrus i linjen menes overveiende å skyldes sandflukt og bare i liten utstrekning slit og kvabbdannelse.
2. I det nedlagte Brödremoen grustak er det ved A lett tilgjengelig grus av like god kvalitet som i Östereng grusta
3. Den groveste og beste grusen på området finnes i det nedlagte Brödremoen grustak i den gjenliggende ryggen mellom A og B. Utnyttelsen av denne grusen er avhengig av om det er økonomisk regningssvarende å ta ~~å~~ert overliggende deponerte avdekningsmasser.

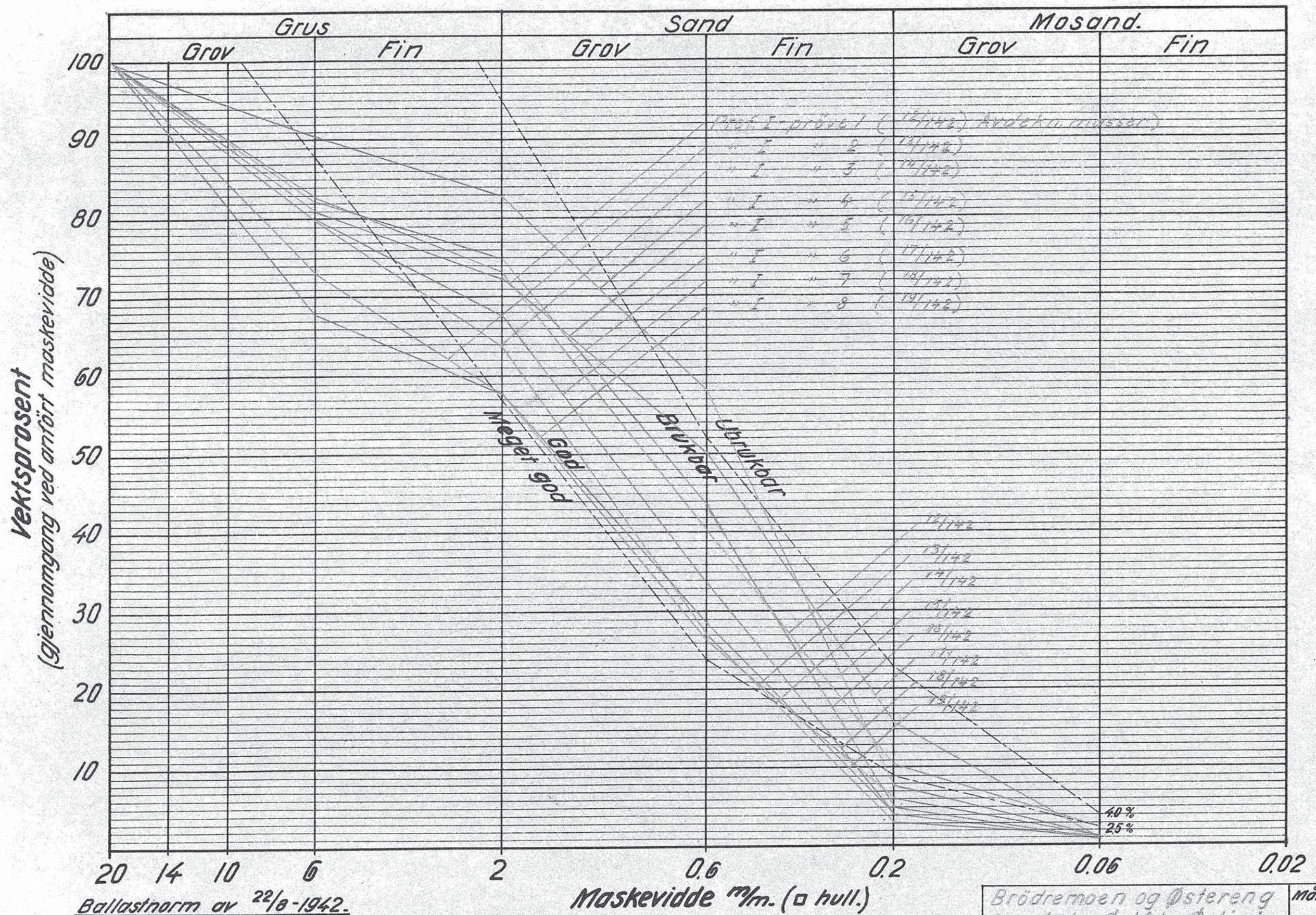
4. All grus på området som er karakterisert som anvendelig ballastgrus, kan anses som meget verdifull støpesand.

O s l o den 3. mars 1949.

H. Skaven-Haug

KORNFORDELINGSKURVE.

Ballastgrus regnes som „brukbar“ med inntil 5% støv hvis kurven førøvrig er „meget god“.

Ballastgrus regnes som „brukbar“ med inntil 4.5% støv hvis kurven førøvrig er „god“.

Brødræmen og Østereng grustak. Østf. b. Ø. linje. Grusundersøkelser.

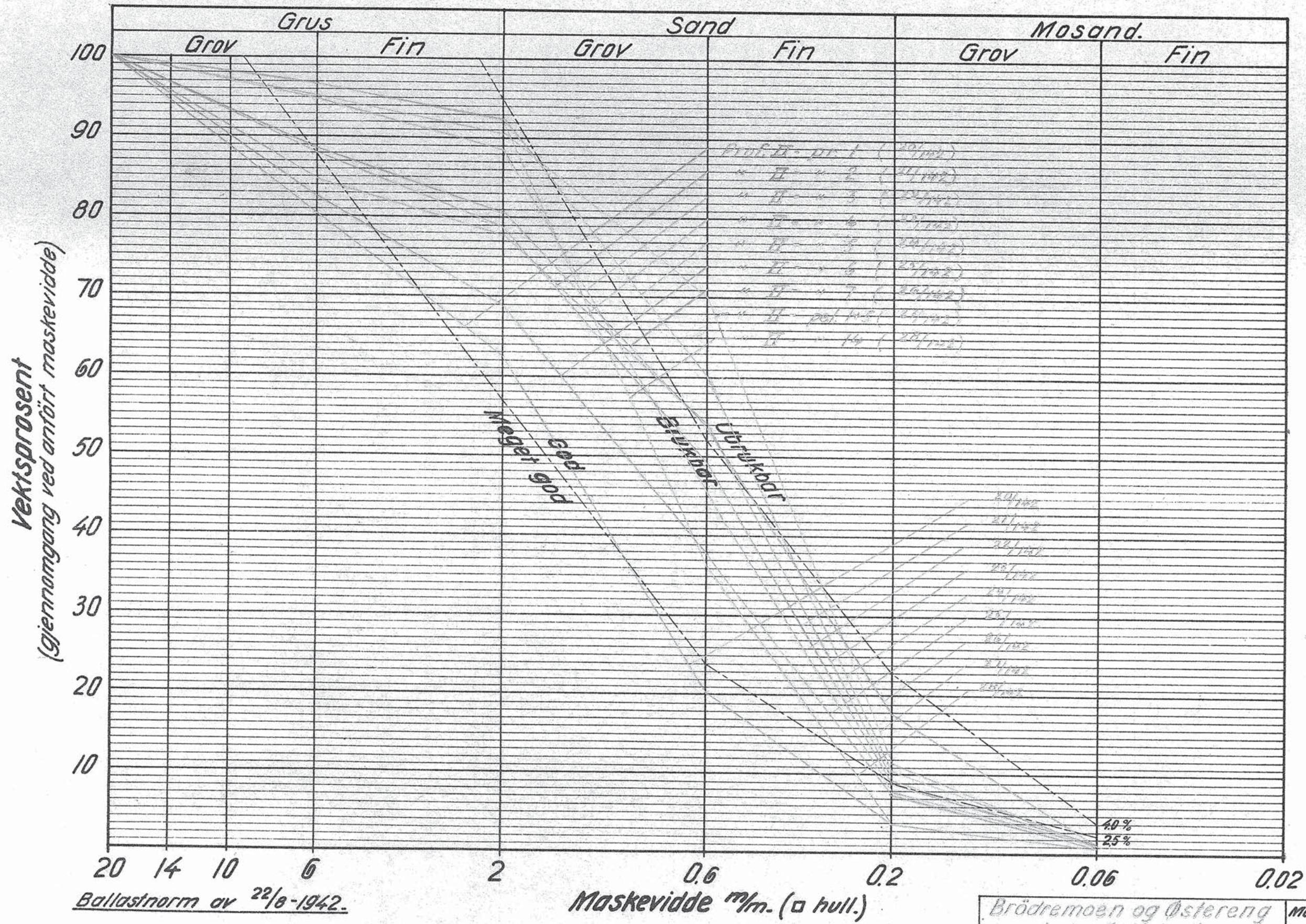
*Norges Statsbaner. Banedirektøren
Geotekniske kontor.
Oslo 4/13/1949*

A. G. Rosenthal

*Mølestakk Boret: GR. 397.
Trac: -1- 13-49
Mølestakk*

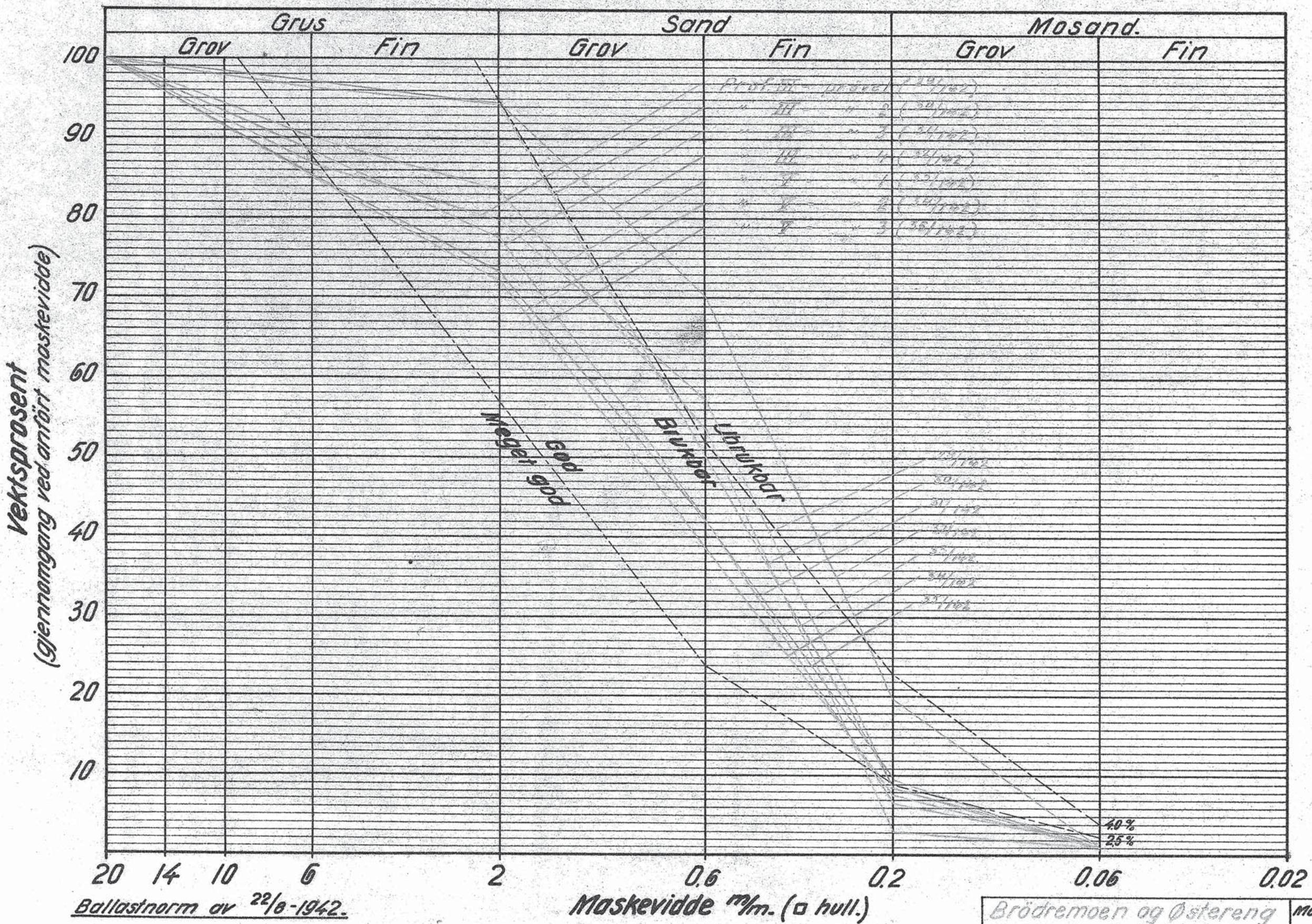
*Erstatning for:
Gk. 747,
Erstatset av: 44866*

KORNFORDELINGSKURVE.

Brödremoen og Østereng grustak. Østl. b. Ø. Linje Grusundersøkelser.	Målestokk	Boret: GR 707.
Trac: - - 15/2-40		
Karen Haag		
Norges Statsbaner - Banedirektøren Geotekniske kontor. Oslo 4/3 1949	Erstatning for:	
GK. 747, 2		
	Erstattet av:	

KORNFORDELINGSKURVE.

Maskevidde mm. (ø hull.)

Brødremoen og Østereng
grustak. Østfl. b. Ø. linje.
Grusundersøkelser.

Norges Statsbaner - Banedirektøren
Geotekniske kontor.
Oslo 4/13 1949

A. F. Rosentahl

Målestokk	Boret: GR. 707-42
Trac:	- - 192-42
	Haus-Haug

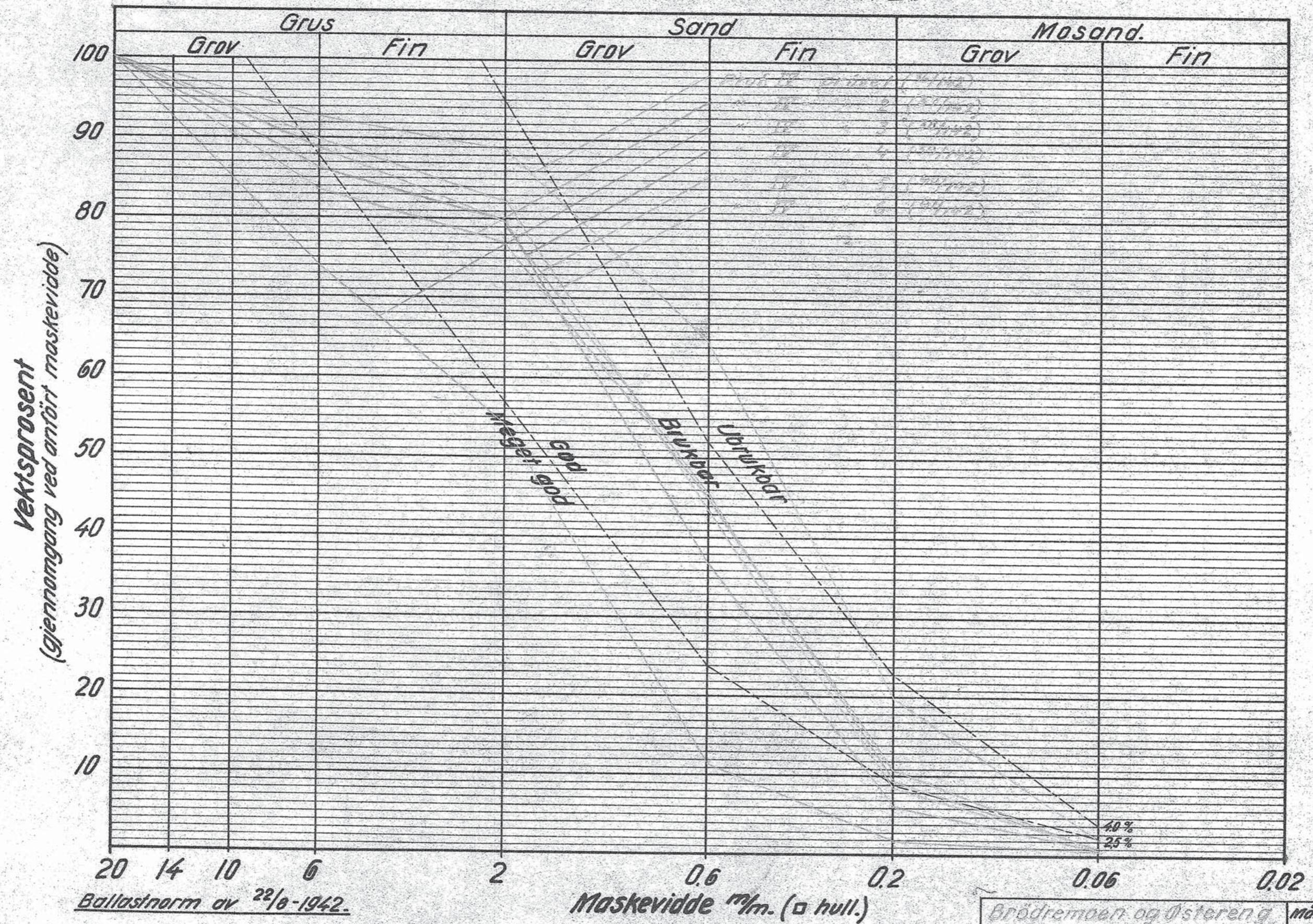
Erstatning for:

Gk. 747,3

Erstattet av:

4482

KORNFORDELINGSKURVE.

Ballastnorm av 22/8-1942.

Ballastgrus regnes som „brukbar“ med inntil 5% støv hvis kurven forøvrig er „meget god“.

Ballastgrus regnes som „brukbar“ med inntil 4.5% støv hvis kurven forøvrig er „god“.

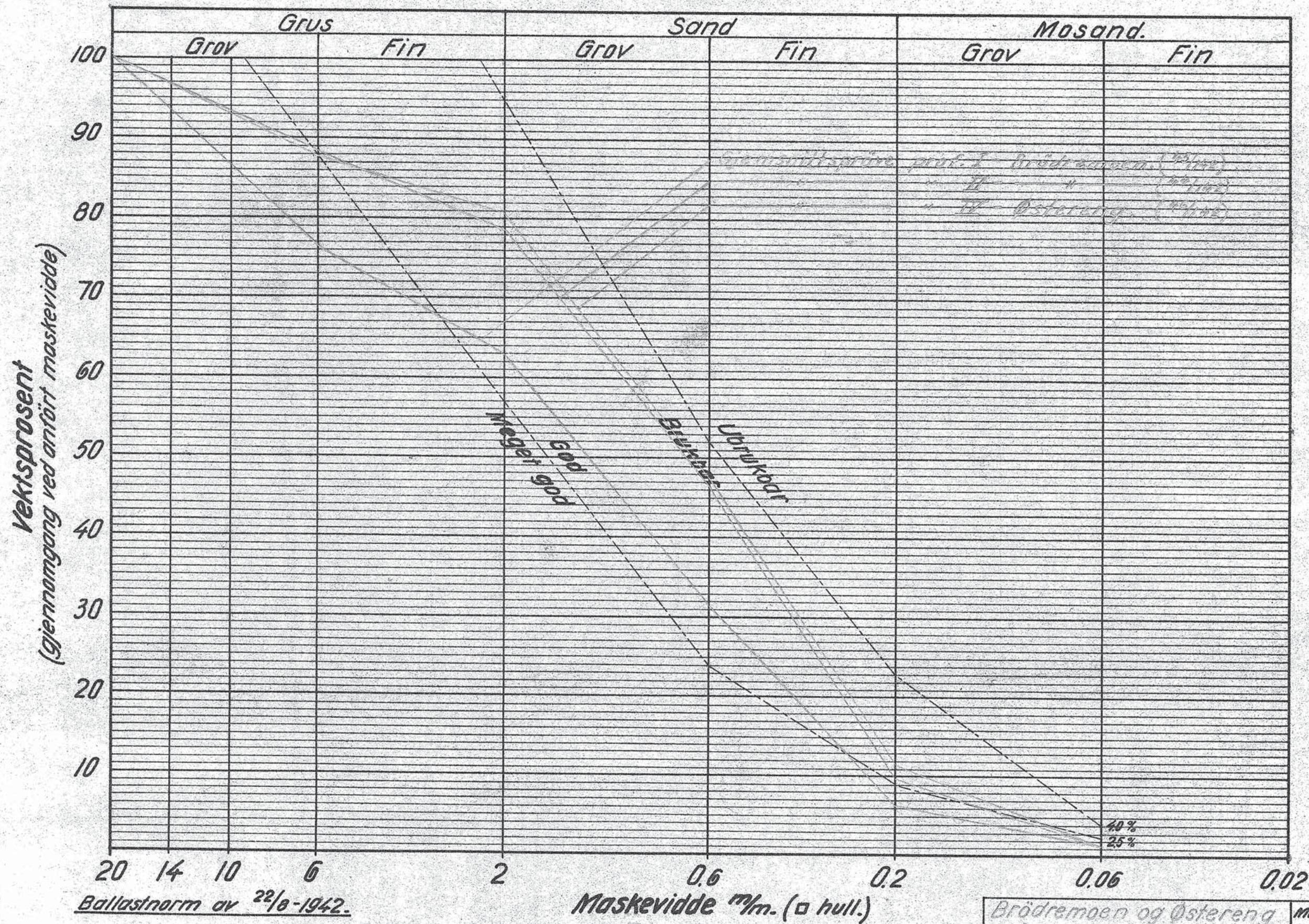
Maskevidde mm. (Ø hull.)

mødestøkk	Boret:	AR 747,4
Trac:		11-43
		Maru 1942
Norges Statsbaner - Banesdirektøren Geotekniske kontor.	Erstatning for:	
Oslo 4/13/1949		
GK. 747,4		
A. H. Rosenvold		

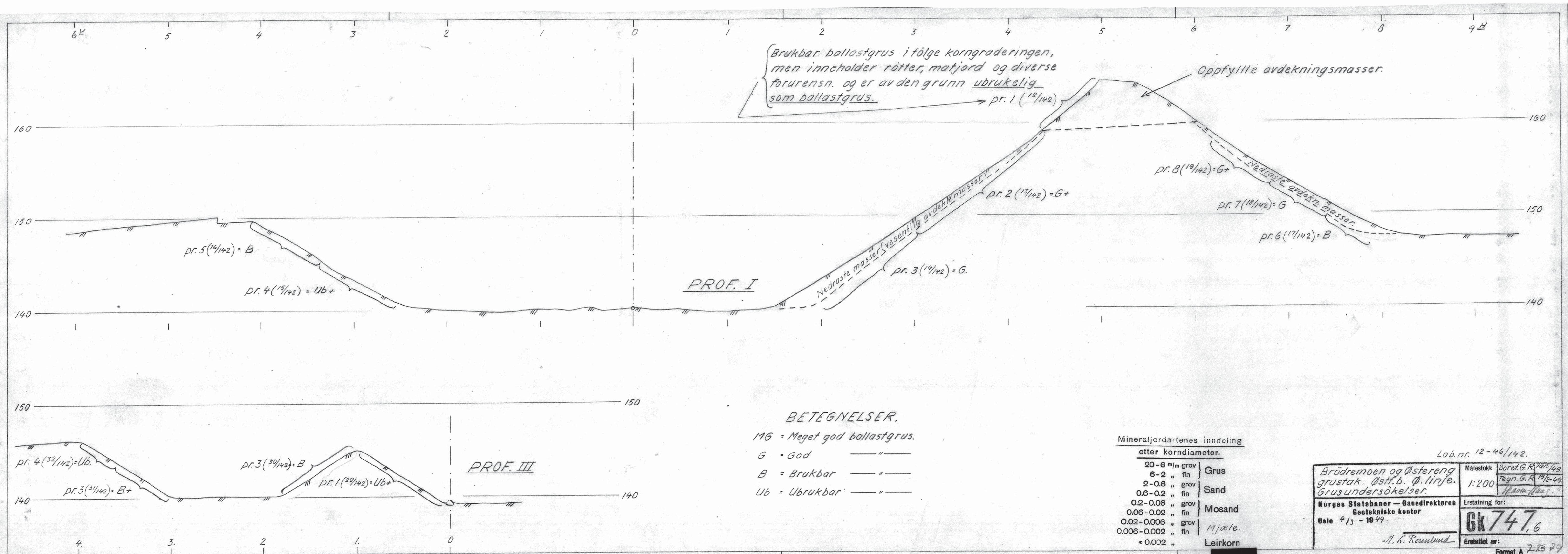
Ersattet av:

4466

KORNFORDELINGSKURVE.

Målestokk	Boret: G.R. Jan.
	Trac: - - - 1/2-49
	Hensl. Høg
Norges Statsbaner - Banedirektøren Geotekniske kontor. Oslo 4/3 1949	Erfatning for:
GK. 747,5	Erfatet av: H. H. Roslund 4486

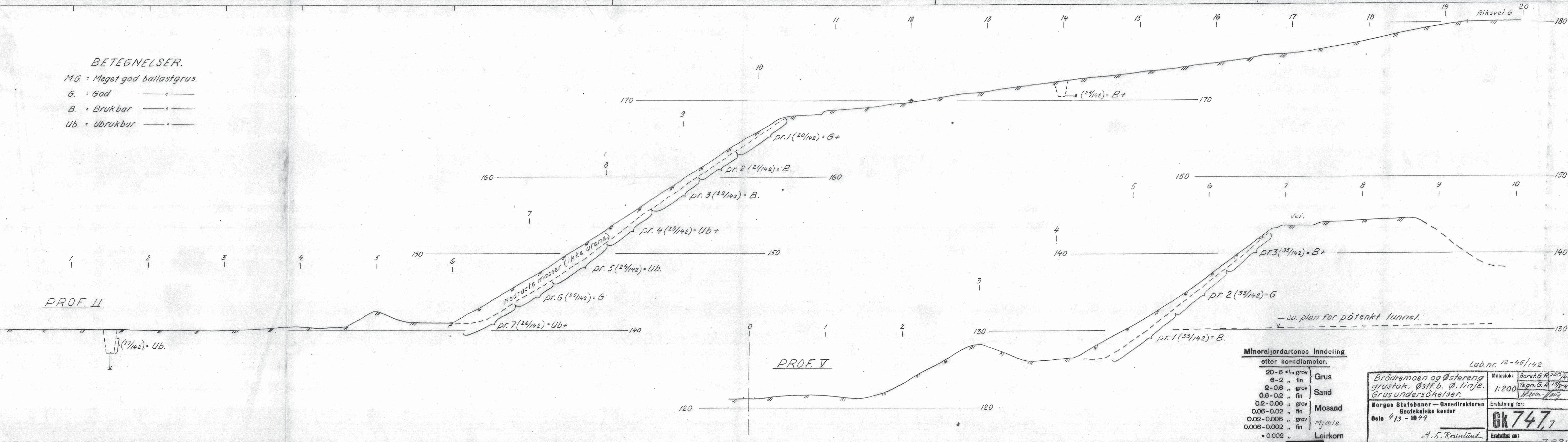
BETEGNELSER.

M.G. = Meget god ballastgrus.

G. = God ——"

B. = Brukbar ——"

Ub. = Ubrukbar ——"

Lab. nr. 12-46/142.

Målestokk

Boret.G.R.Jan/49.

tegn.G.R. 15/2-49.

1:200 Karta-Norge

Brödremoen og Østereng
grustak. Østfl. b. Ø. 1/17/je.
Grusundersökningar.

Norges Statsbaner — Banedirektoraten
Geotekniske kontor

Dato 4/13 - 1049

Erstatning for:

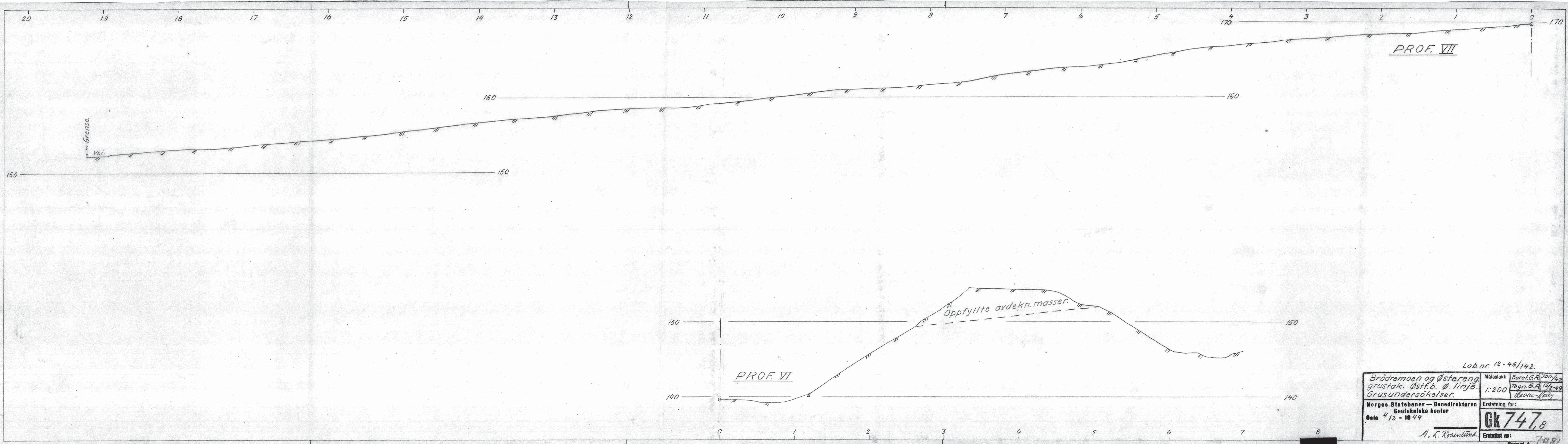
GK 7477

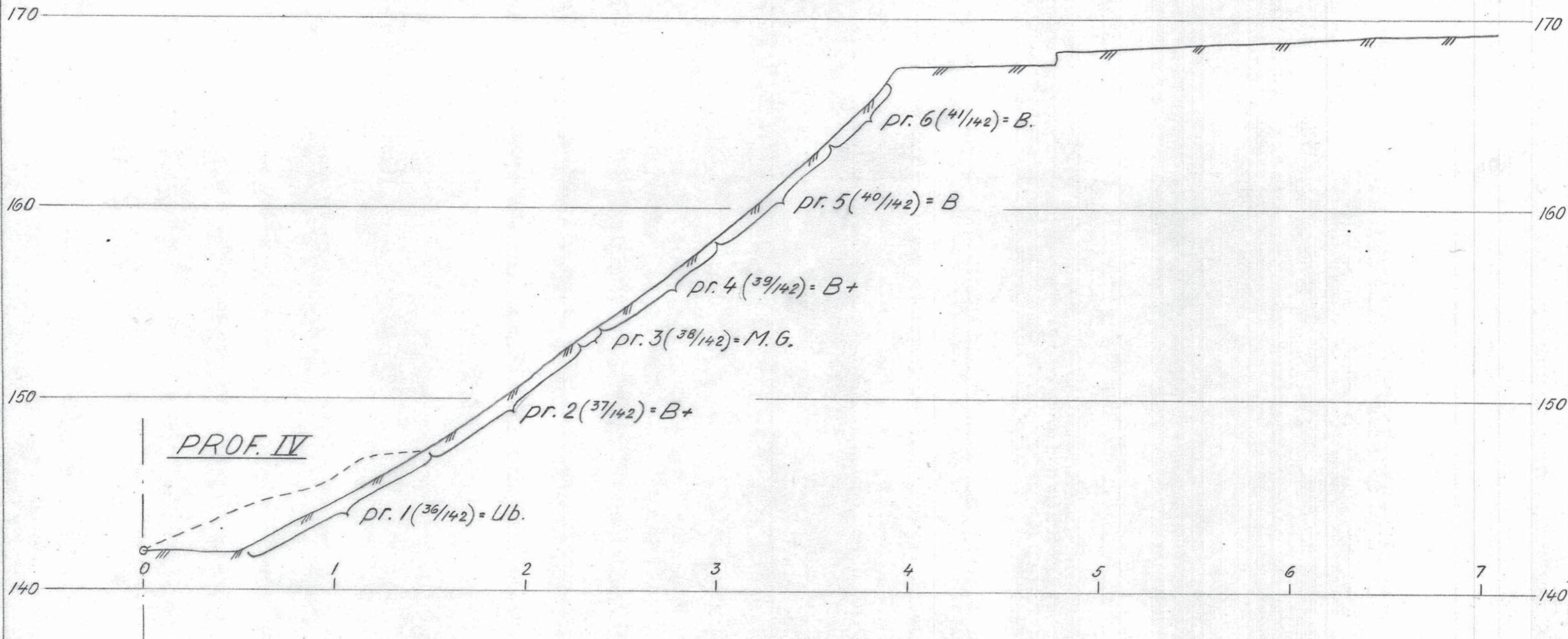
A. K. Roslund

Ersattet av:

Format A

7880

BETEGNELSER.

M.G. = Meget god ballastgrus.

G. = God ——"

B. = Brukbar ——"

Ub. = Ubrukbar ——"

Mineraljordartenes inndeling

etter korndiameter.

20-6 m/m grov	Grus
6-2 " fin	
2-0.6 " grov	Sand
0.6-0.2 " fin	
0.2-0.06 " grov	Mosand
0.06-0.02 " fin	
0.02-0.006 " grov	Mjæle.
0.006-0.002 " fin	
< 0.002 "	Leirkorn

Lab. nr. 12-46/142.

Brödremoen og Østereng grustak. Østf. b. Ø. linje. Grusundersøkelser.	Målestokk	Boret.G.R.	Jan./49
	1:200	Tegn.G.R.	15/2-49
		Skavhaug	
Norges Statsbaner — Banedirektoren Geotekniske kontor Oslo 4/3 - 1949	Erstatning for:		
Gk 747,9			
A. H. Rosendal		Ereldat av:	
Format A4 DIN R76			

NORGES STATSBANER
HOVEDSTYRET, OSLO

Gjenpart Gk

Telegr.adr.: Jernbanestyret
Postadr.: Storgt. 33
Telefon: 42 68 80

Bilag (antall)

1

Distriktsjefen,

OSLO

Deres ref. og datum

Eget saknr. og ref. (bes oppgitt ved svar og forespørslar)
1730/59B S-H **8 JUN 1959** Datum

Sak

ØSTFOLDBANEN Ø. LINJE
BRØDRØMOEN OG ØSTERENG GRUSTAK
SAND TIL UNDERBALLAST

En undersøkelse er foretatt i Østereng grustak. Resultatet er gjengitt i rapport datert 3.6.59 og på tilhørende tegninger Gk. 747.0, 747.10, 747.11, 747.12 og 747.13 som vedlegges innheftet.

Det fremgår at den tilbudte sand som er fraharpet steiner større enn 20 mm anses vel egnet som underballast.

For Generaldirektøren

NORGES STATSBANER

GEOTEKNIK KONTOR

Rapport 747.

BRÖDREMOEN OG ÖSTERENG GRUSTAK
ÖSTFØDBANEN ÖSTRE LINJE
SAND TIL UNDERBALLAST
Gk. 747.0 og 747.10-13

Firma A/S Sigurd Hesselberg har overtatt rettigheter i Östereng grustak (eier P.O.Svor). Firmaet tar ut stein större enn 20 mm til eget formål og vil selge den resterende sanden.

Baneingeniør A.Gardsjord har forespurt om denne sanden er tjenlig som underballast.

Representant for A/S Sigurd Hesselberg har levert en prøve til geoteknisk kontor. En kan ikke være sikker på at en liten prøve som er tatt av selgeren er representativ.

Hele grustaket er undersøkt i 1949 og foreligger som tidligere oversendt Gk-undersøkelse Gk.747.0-9. Profil IV ligger meget nær på samme sted hvorfra det nå tilbys harpet sand. Dog er det i mellomtiden tatt endel grus.

Geoteknisk kontor har nå undersøkt det mest aktuelle profil, profil VIII, hvis beliggenhet er avlagt på situasjonstegningen Gk. 747.0. Prøvetakningen er for å få et representativt uttrykk for skråningen tatt som vist på tegning Gk. 747.11. Sikteresultater for prøvene, hvor stein större enn 20 mm er fjernet fremgår av tegning Gk. 747.12. Som overballast er sanden som ventelig i fineste laget, men dog brukbar, kanskje unntatt enkeltprøvene 4 og 5. Gjennomsnittskurven for samtlige prøver indikerer "Brukbar"ballast etter den relativt strenge normen.

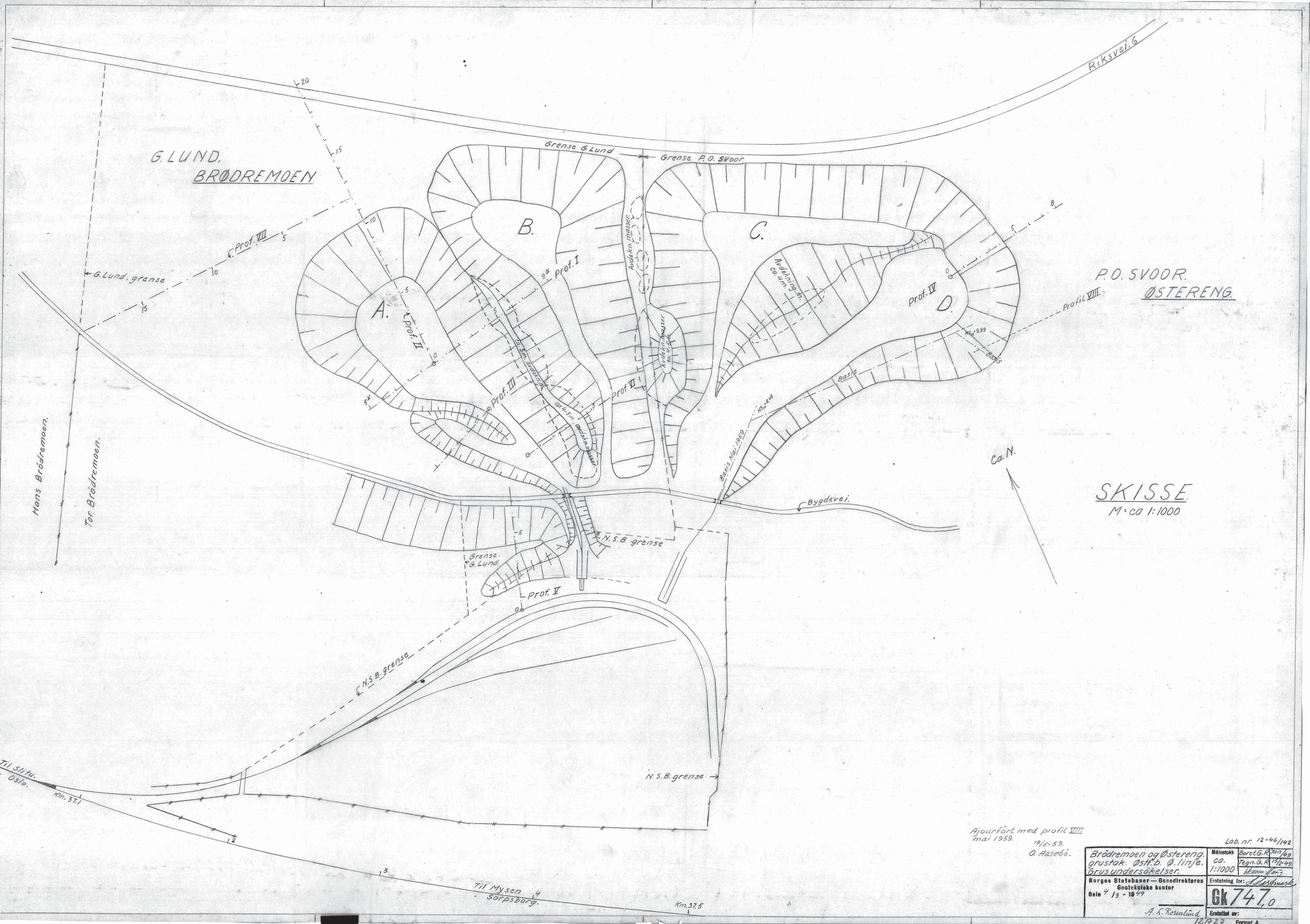
Som underballast er det hovedsakelig spørsmål om telefarlighet. I den anledning er middelkurven for materiale mindre enn 2 mm sammenlignet med Beskows telefarlighetskurver på tegning Gk.747.0. Materialet er langt fra å være telefarlig. Bergartsmaterialet er tidligere funnet å være slitesterkt.

Sand fra Östereng grustak hvor steiner större enn 20 mm er utharpet kan godkjennes som underballast.

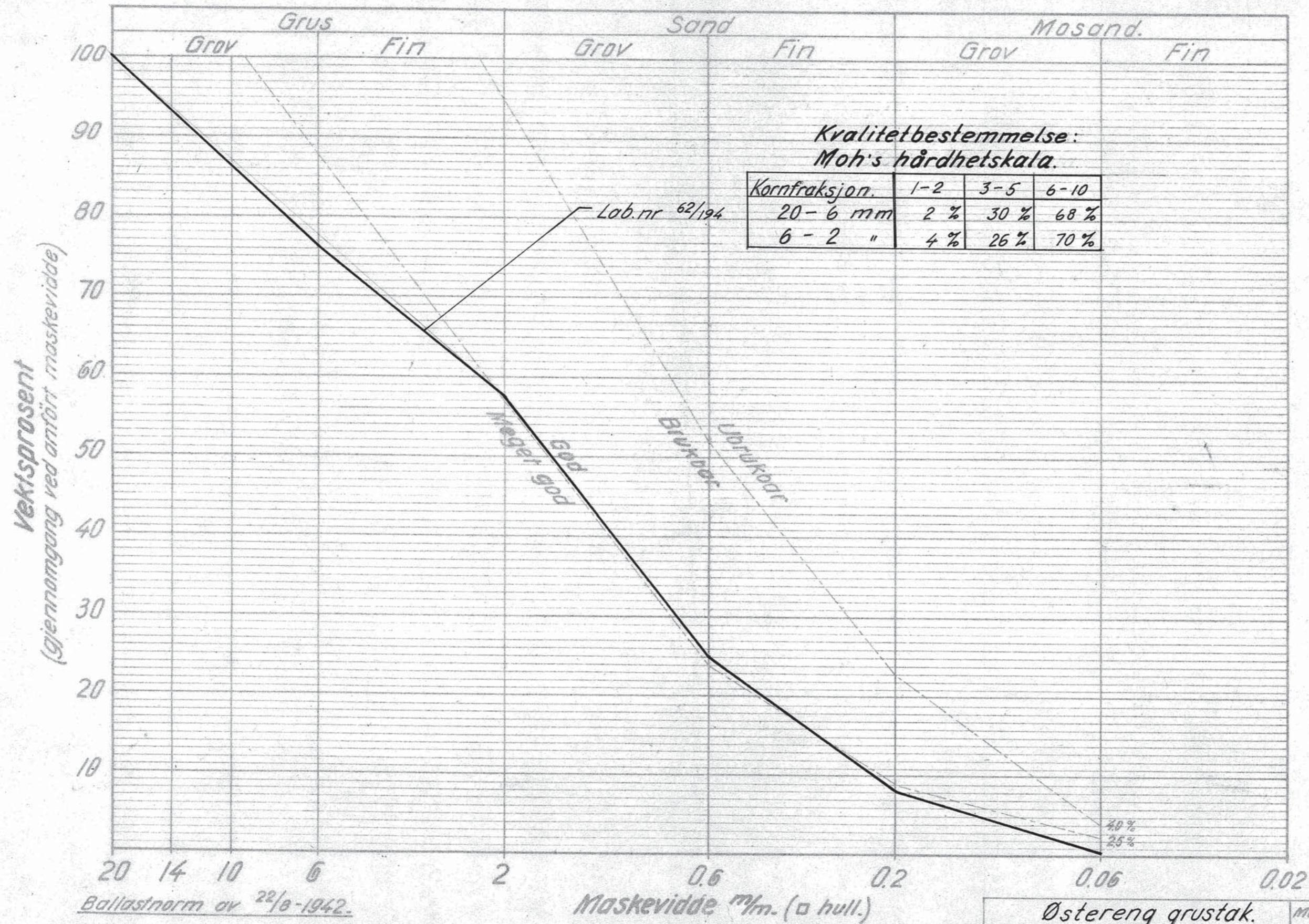
Det er av en viss interesse at den enkeltprøven som selgeren demonstrerte og hvis sikteresultat er opptegnet på tegning Gk.747.10 er mere grovkornig enn noen av de prøver som er tatt av Gk.

O s l o, den 3.6.59.

J. Heaven-Haug

KORNFORDELINGSKURVE.

Ballastnorm av 22/0-1942.

Ballastgrus regnes som „brukbar“ med inntil 5% støv hvis kurven forøvrig er „meget god“.

Ballastgrus regnes som „brukbar“ med inntil 4.5% støv hvis kurven forøvrig er god.

Maskevidde mm. (Ø hull.)

5VF25

Østereng grustak.

Prøve i spenn levert 20/4-59
V/ Sigurd Hesselberg

Norges Statsbaner- Banedirektøren

Geoteknisk kontor.

Oslo 24/4 1959

Mølestokk Boret:

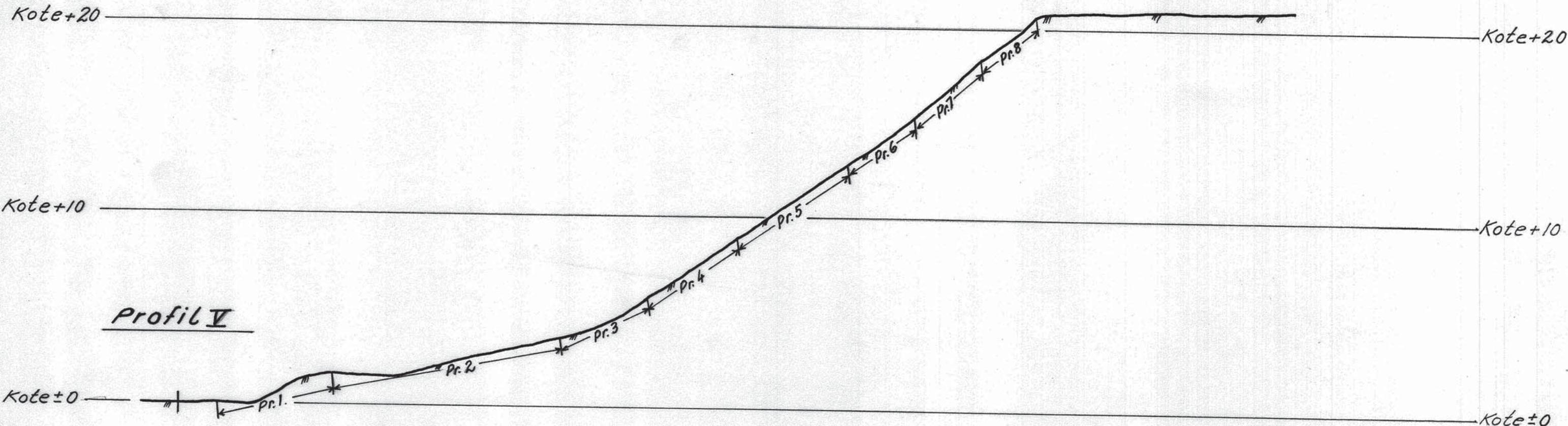
Træ: Kr.K. 24/4-59

Ersattning for:

Gk. 74710

Ersattet av:

S-W.

Mineraljordartens inndeling

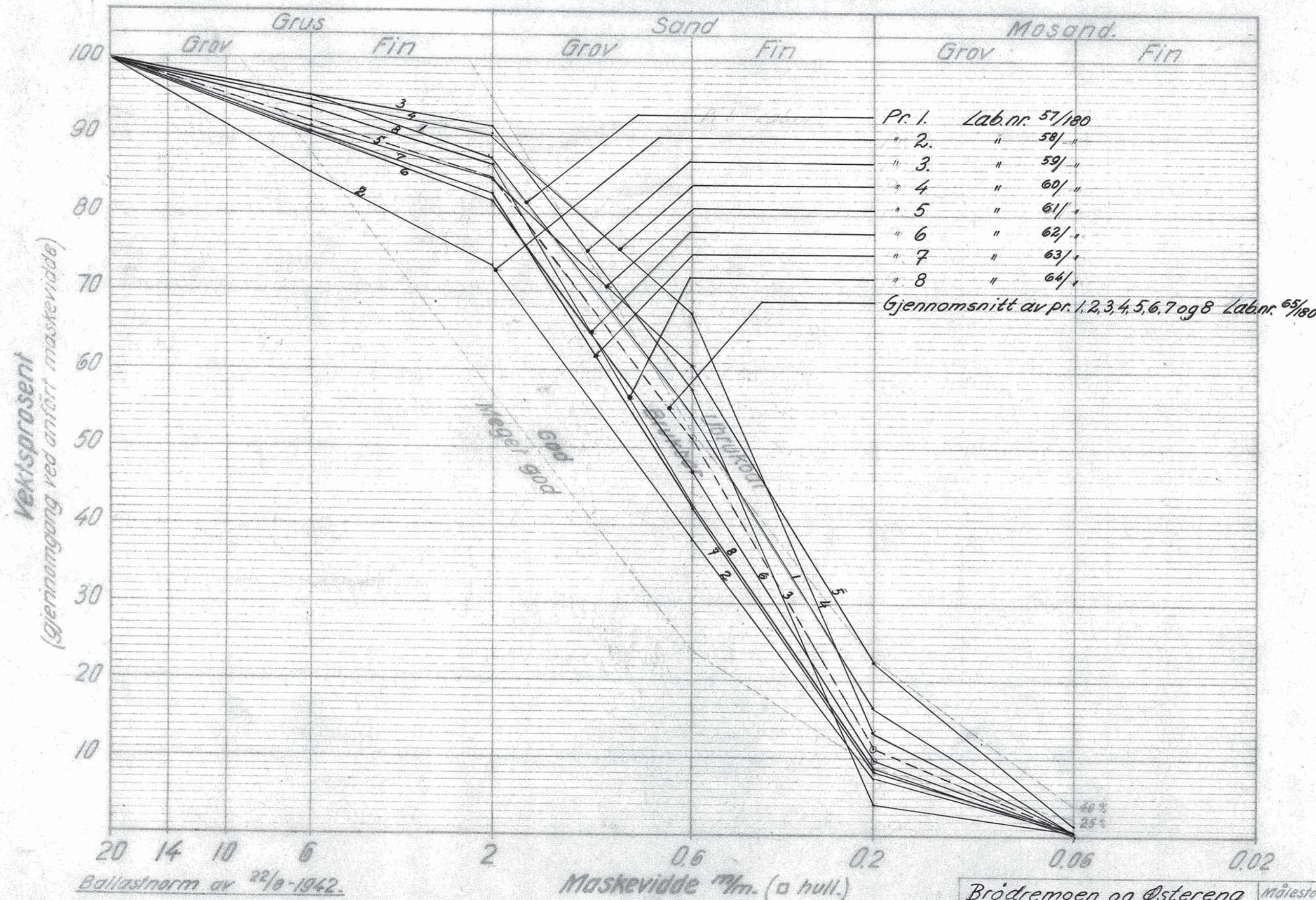
etter korndiameter.

20-6 m/m	grov	Grus
6-2 "	fin	
2-0.6 "	grov	Sand
0.6-0.2 "	fin	
0.2-0.06 "	grov	Mo
0.06-0.02 "	fin	
0.02-0.006 "	grov	Mjele
0.006-0.002 "	fin	
«0.002 "		Leire

Lab. nr. 57-65/180

Brødremoen og Østereng grustak. Profil VIII Østfoldb. Ø. linje	Målestokk 1:200	Boret 0.00 Tegnet --	12/5-59 19/5-59
Norges Statsbaner — Banedirektøren Geoteknisk kontor Oslo 16 - 1959	H. Hartmark		
GK 74711		Erstatning for:	
W. Skarpe-Lang,			
Erstattet av:			

KORNFORDELINGSKURVE.

Ballastnorm av 22/8-1942.

Ballastgrus regnes som brukbar med inntil 5% støv hvis kurven forvrig er meget god.

Ballastgrus regnes som brukbar med inntil 4.5% støv hvis kurven forvrig er god.

Maskevidde mm. (ø hull)

Brødremoen og Østereng
grustak. Profil VIII
Østfoldb. Ø. linje

Norges Statsbaner - Banesdirektoratet

Geotekniske kontor

Oslo 16. 1959

Målestokk Boret: 12/5-59

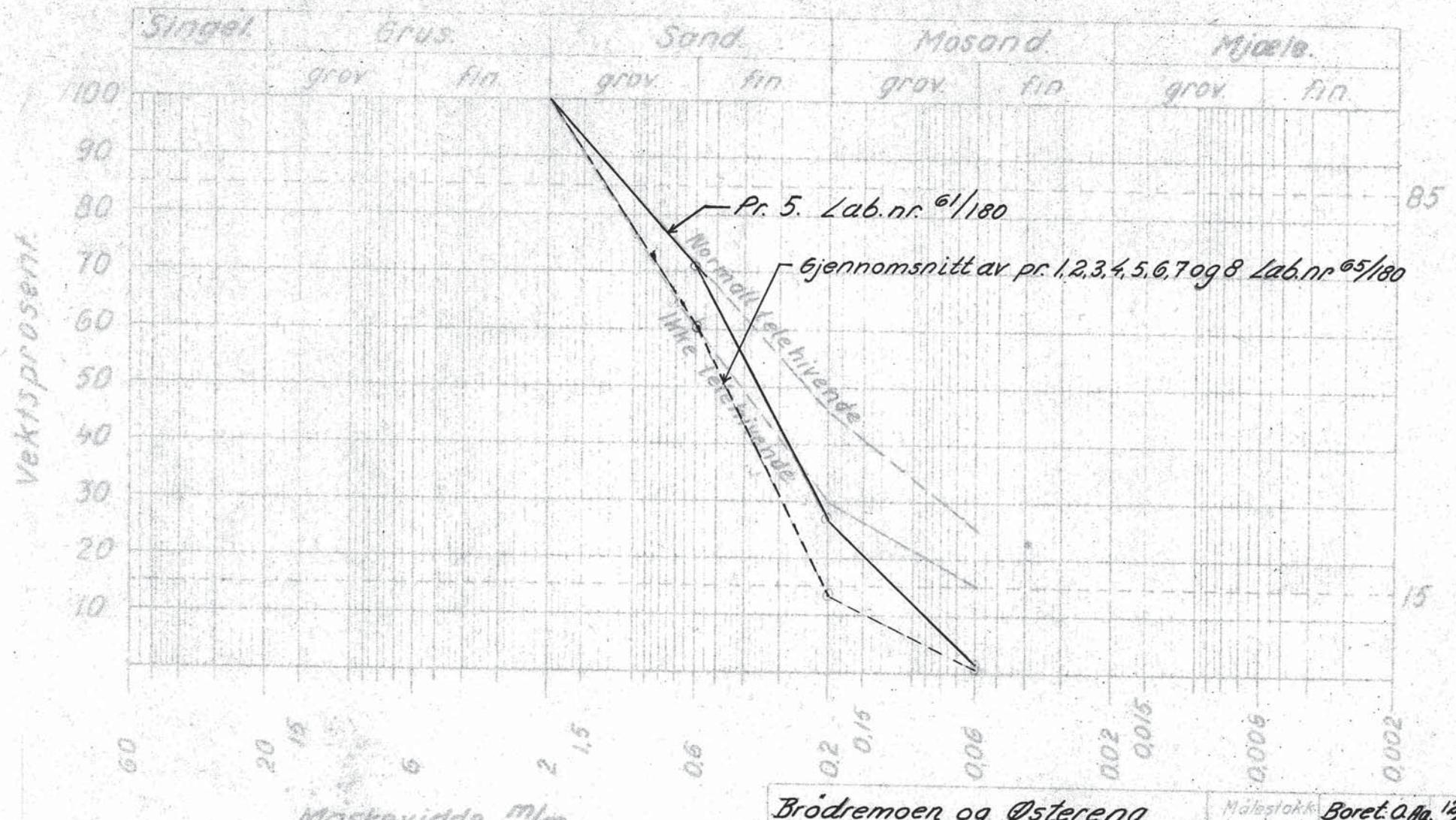
Treg: 16/5-59

J. Hartmark

Erstatning for:

GK. 74712

Kornfordelingskurve.

Siktekurve for kornfraksjoner mindre enn 2 mm.

Beskows telefarlighetskurver.

Brødremoen og Østereng
grustak. Profil VIII
Østfoldb. Ø. linje

Norges Statstaker - Banedirektoren
Geoteknisk kantor

Oslo 16 - 1959

H. Skarven-Haug

Målestokk Boret.O.Ra. 12/5-59.
Tegn. -- 195-59.

A. Hartmark

Ersatt for

Gk. 747.13

Ersatt for

16HBI

16HBI